

השתתפות הלוחמים היהודים בלחימה בצפון אפריקה*

במערכה בצפון אפריקה, לקחו חלק מספר צבאות:

צבא בריטניה - שכלל את הצבא היהודי הבריטי, צבא אוסטרליה, צבא ניו-זילנד, צבא דרום אפריקה, צבא צרפת החופשית, צבא פולין החופשית, צבא צ'כיה החופשית וצבא ארצות הברית בכל אחד מהם שירתו יהודים.

צבא אוסטרליה - נלחם בצפון אפריקה משנת 1939. ב-1942 לאחר מערכת אל עלמיין, לאחר ההתקפה היפנית על פרל הארבור והתקיפות האוויריות על אוסטרליה, 3 דיוויזיות אוסטרליות חזרו מצפון אפריקה, למולדתן - להגן מפני היפנים. בצבא האוסטרלי שרתו 3854 יהודים.

צבא ארה"ב - השתלב במלחמה החל מ-8 בנובמבר 1942, בנחיתה בצפון אפריקה, מבצע "לפיד" - כשמפקד כוח המשלוח היה הגנרל דיויד אייזנהוואר.

צבא דרום אפריקה - פעל במערכה בצפון אפריקה, עם שתי דיוויזיות. צבא זה היה צבא מתנדבים, בו 8366 יהודים, התנדבו, לחמו והשפיעו, שיעור גבוה מאוד של מתנדבים יחסית לאוכלוסייה ולצבא.

צבא צרפת החופשית - שהוקם אחרי תבוסת צרפת, השתתף במערכות בצפון אפריקה. הצבא השתתף בצפון אפריקה עם 2 חטיבות, הראשונה והשנייה, וכן עם שדרתו של הגנרל ז'ק פיליפ לקלרק, שתקפה את כוחות הצייר, מדרום לצפון, מצ'אד לטריפולי, כבש אותה בסוף ינואר 1943 וחבר לארמייה השמינית בפברואר 1943. בצבא זה הייתה כמות היהודים, ללא שיעור, והשפיעה רבות. מבדיקת אותות ההצטיינות, אות ההצטיינות היוקרתי של קצינים שלחמו נקרא **ORDRE DE LIBERATION** ("מסדר השחרור"), אות זה חולק ל-1038 איש, מאז ומעולם, מכל הצבאות, צרפתים ולא צרפתים, לפחות כ-70 קצינים יהודיים קיבלו את האות הזה, חלקם הגיע לרמה של גנרל ארבעה כוכבים בצבא הצרפתי ולתפקידים רבים אחרים.

צבא פולין החופשית - לחם במרחב עם חטיבה אחת - "הבריגאדה הקרפטית". אימון ההקמה שלה היה בלטרון והיא החליפה בלחימה את הכוחות האוסטרליים, בטוברוק הנצורה.

מבין הלוחמים שלחמו בצבאות הסדירים הללו, ראויים לציון: בריגדיר קיש מהצבא הבריטי, מיג'ור ג'נרל מוריס רוז מצבא ארצות הברית, מפקד כנף יוליוס כהן מצבא אוסטרליה, לוטננט קולונל ולדימיר פניאקוף ("פופסקי") מהצבא הבריטי, תת אדמירל אדוארד אלסברג מצי ארצות הברית, קומונדנט ויקטור מירקין מצבא צרפת החופשית, מיג'ור גנרל פאול קולן מצבא אוסטרליה, תת אדמירל כהאן מצרפת החופשית וז'וזף אבולקר מנהיג המחתרת הצרפתית באלג'יר.

סיפור ה"מסיליה"

ה"מסיליה" הייתה אנייה שהפליגה מצרפת למרוקו, עם כניעתה של צרפת. כאשר משטר וישי עלה לשלטון, התקיימה הצבעה בפרלמנט הצרפתי, 80 איש התנגדו לחוקה החדשה שצדדה בשיתוף פעולה עם הגרמנים. 27 מחברי הפרלמנט וסנאטור אחד, עלו על האנייה "מסיליה", בדרכם לצפון אפריקה, בכוונה של הקמת ממשלה גולה, שתמשיך משם בלחימה נגד הגרמנים.

ה"מסיליה"

ג'ורג' מנדל

פייר מנדס פרנס

על האנייה הזו היו שני אישים מפורסמים, ג'ורג' מנדל, יהודי שהיה שר הפנים, ופייר מנדס פרנס, שהיה חבר פרלמנט. כשהגיעו לרבאט שבמרוקו, הם נעצרו ע"י המשטרה הצרפתית, בהוראת הנשיא הנבחר של צרפת של וישי, שהתנגד למהלכם. הם נכלאו ונשלחו חזרה לצרפת. את ג'ורג' מנדל, שלטונות וישי רצחו בכלא ופייר מנדס פרנס הצליח לברוח, להתנדב לצבא צרפת החופשית, להלחם כטייס קרבי, עם גיחות רבות, במשך רוב מלחמת העולם השנייה, זכה לאותות הצטיינות רבים, לימים היה ראש ממשלת צרפת.

לפרשה זאת התקשר טייס אוסטרלי בשם יוליוס אלן כהן, (או לימים - ריצ'ארד קינגסמן), טייס של מטוס מסוג "סנדרלנד" - מטוס ימי, ששימש להובלת אישים בטווחים ארוכים מאוד, ויכול היה לנחות על רצועות ים.

כאשר ה"מסיליה" יצאה לדרכה, החליט צ'רצ'יל, שעלה זמן קצר לפני כן לשלטון, שהוא רוצה קשר עם הצרפתיים, המתכננים להקים את הממשלה הגולה בצפון אפריקה. הוא שלח משלוח למשא ומתן עימם, זאת כללה את שר ההסברה - דף קופר ואת המפקד לשעבר של חיל המשלוח הבריטי בצרפת - הלורד גורט (לימים הנציב העליון בארץ ישראל), שניהם הוטסו לראבאט שבמרקו ע"י יוליוס כהן. לאחר שנחתו, יצאו השניים לשיחותיהם, ואז קיבל יוליוס כהן שדר, המודיעו, כי נוכח השליטה של אוהדי וישי במקום, יש סכנה ממשית לחיי האישים, ויש להחזירם. בעוד יוליוס כהן יצא אישית, לאתרום ולהשיבם למטוס הצבא והמשטרה הצרפתית, צרו על המטוס. במבצע הרפתקני (פרוט - בסיפורו שבאתר), חילץ את הלורד גורט ודף קופר, ותוך מרדף של משטרת רבאט, הביאם למטוס, התניעו ותוך שיוט בין הסירות הצרפתיות שהוצבו לחסום את דרכו, הצליח להמריא עם שני האישים. תוך כדי תמרוניו, אבד את אחד המצופים שלו, דבר שעלול היה למנוע את נחיתתו. באזור גיברלטר, הוא הודיע למפקד הצי שחסר לו אחד המצופים. זה ארגן סירה מרופדת בשמיכות על גגה, ששייטה במהירות המטוס ונעמדה מתחת לכנפו, בזמן נחיתתו. יוליוס נחת והציל את האישים. על הצלחתו במשימתו, הוא קיבל את "צלב הטיסה המצוינת" מהמלך ג'ורג' השישי.

Paul Cullen, A
1945.

עם הצבא האוסטרלי הגיע למזרח התיכון, פאול קולן

שלימים הגיע לדרגת מייג'ור גנרל בצבא האוסטרלי. הוא התגייס ב 1927, בשנת 1939 היה מ"פ חי"ר בחטיבה 16, בדיוויזיה ה-6, שהייתה הדיוויזיה הראשונה שהגיעה לארץ ישראל. את אימון ההקמה ביצע בג'וליס. קולין היה מפקד פלוגת מפקדה בגדוד השני של חטיבה 16, (הפלוגה האחראית גם על הכוחות המסייעים, תפקיד המיועד למ"פ הבכיר, אחרי תפקיד מ"פ). כמ"פ מפקדה השתתף במבצע "מצפן", המבצע שהכריע את האיטלקים. מפקדו היה מפקד כוח המדבר המערבי - אוקונור, אשר תחת פיקודו הם הצליחו לאגף ולהביס את האיטלקים בצפון אפריקה, לתפוס בשבי קרוב ל 100,000 איטלקיים, עוד כ- 1500 תותחים, ולכבוש את כל קירנאיקה. האגדה מספרת שהוא נכנס לבראדייה, בלוב, לצלילי חמת החלילים של המנגינה מהסרט "הקוסם מארץ עוץ"... על פעילותו זאת, קיבל את עיטור מסדר השירות המצוין. ב- 21-22 לינואר 1941 עם סיום מבצע "מצפן", הוא השתתף בכיבוש טוברוק. אחר כך, בתפקיד סמג"ד נשלח עם יחידתו ליוון. משם, נסוגו לכרתים, וגם משם נאלץ לסגת, כשחלק גדול מכוחותיו נפל בשבי ונהרג.

משם, חזרו לארץ ישראל, להתארגנות מחדש, ושם הוא החליט לשנות את שמו מכהן לקולן, וזאת מחשש שאם יפול בשבי, לא יפול עם שם יהודי מובהק... הוא המשיך להילחם באינדונזיה כמפקד גדוד. ב - 1945 היה לקולונל, ב 1955 - מייג'ור גנרל.

פופסקי

לוטנט קולונל ולדימיר פניאקוף ("פופסקי") - מהצבא הבריטי, היה מפקד של יחידה למבצעים מיוחדים במדבר המערבי בשם **PPA - Popski's Private Army** בן להורים יוצאי פולין שנולד בבלגיה, והיה לו מפעל במצריים. הוא הכיר היטב את המדבר המערבי ועם פרוץ המלחמה הוא הקים יחידה שתוכל לפעול מעבר לקווי הגרמנים וזאת באמצעות הקשר שלו עם הבדואים של אזור קירנאיקה. הוא זה שהשפיע גם על הקמת ה- **SAS** (שירות האוויר המיוחד) - הקומנדו הבריטי שלחם באותו אזור. פופסקי הוביל את יחידתו להרבה מבצעים מוצלחים של משימות מודיעין בעומק השטח הגרמני - איטלקי, והעביר מידע שלא יסולא בפז, על ההיערכות האוייב. פופסקי היה לאגדה. זוכה להיות בעל השפעה גדולה.

וקרל כהנא

ברנרד לבנטל

במסגרת הקו"מ **SIG (special INTEROGATION group)** היחידה למבצעים מיוחדים, היחידה הנועזת ביותר שפעלה בצפון אפריקה. לוחמיה פעלו מעבר לקווי הגרמנים, כשהם לבושים כגרמנים, מדברים גרמנית ומתנהגים כאנשי "קורפוס אפריקה". היחידה מנתה 35 לוחמים והייתה חלק מ-D Squadron ברגימנט השרות המיוחד. היא הוקמה במרץ 1942, בהנחיית מחלקת המחקר המודיעין, במשרד המלחמה שבלונדון, ע"י קפטן הרברט ססיל באק (Herbert Cecil A. Buck). מירב לוחמיה היו מבין לוחמי הקומנדו היהודיים של קבוצת הקומנדו מספר 51, שחזרו מפעילות באריתריאה ושהו במחנות בג'ניפה שליד תעלת סואץ.

ובורג' אל ערב שליד אלכסנדריה. חלק מהלוחמים גויס ישירות מהפלמ"ח, ההגנה והאצ"ל. מגויסים יהודים נוספים הגיעו מהכוחות הצ'כים החופשיים, מלגיון הזרים הצרפתי ומכוחות צרפתיים אחרים. המכנה המשותף היה שליטה בגרמנית ברמה של שפת אם, והועדפו מי ששרתו בצבא הגרמני או האוסטרי בזמנו, כמו קארל כהנא (לימים, ממייסדי הצנחנים בצה"ל). בין המגויסים היו ישראל כרמי (הגיע מהפלמ"ח), דב כהן (הגיע מהאצ"ל. לכשהשתחרר, זכה לכינוי "שמשון", היה מפקד הפריצה לכלא עכו ב-1947 בה נהרג). ברנרד לבנטל, אריה שי, ואחרים. הם נהגו להקים מחסומים בעורף הגרמני, תשאלו את מי שהגיע אליהם וזכו למידע רב. היחידה בצעה פשיטות על שדות התעופה מרטובה ודארנה במהלך 1942, על מנת להשמיד מטוסים גרמניים. בפעולתם בטוברוק, המבצע נכשל, אך רובם הצליחו להימלט. היחידה התפרקה, אך לוחמיה המשיכו את המלחמה.

ב-8 בנובמבר 1942, הוצא אל הפועל "**מבצע לפיד**" - **נחיתת כוחות בריטיים ואמריקניים באלג'יריה ובמרוקו**, תחת פיקודו של הגנרל האמריקני דווייט אייזנהאואר - המבצע שהכריע את גורל צפון אפריקה במלחמת העולם השנייה. הנחיתה של בעלות הברית באלג'יר התבצעה בשלושה חופים, שניים ממערב לאלג'יר ואחד ממזרח לאלג'יר, ומבצע מיוחד - "מבצע טרמינל", שמטרתו הייתה להשתלט על המתקנים של נמל אלג'יר כדי להשתמש בו לנחיתת בעלות הברית בצורה מסיבית.

ז'וזה אבולקר, היה מפקד הכוחות של המחתרת שתפסה את אלג'יר בליל הנחיתה בשמיני בנובמבר. ערב המלחמה הוא היה סטודנט לרפואה ועם הקמת המשטר של וישי, הפך למנהיג המחתרת האלג'ירית, שתמכה בצרפת החופשית בתוך העיר אלג'יר. בראש של כ-400 איש, מהם כ-315 יהודים, במבצע מתוכנן היטב, הם השתלטו על כל המתקנים החיוניים בעיר אלג'יר, כמו המשטרה, מכבי האש, הרדיו ועוד. פעולת המחתרת מנעה נפגעים רבים מקרב כוחות בעלות הברית, שהרחיבו את אחיזתם והשתלטו על אלג'יריה.

בריגדיר קיש. בין ה- 23 באוקטובר ל-4 בנובמבר 1942. התקיימה

המערכה החשובה ביותר במדבר המערבי – מערכת אל עלמיין, שהייתה לנקודת המפנה בלחימה בצפון אפריקה. אחת מדמויות המפתח החשובות ביותר היה בריגדיר קיש. מתחילת השירות הצבאי שלו, במלחמת העולם הראשונה, היה מ"פ הנדסה בקורפוס ההודי, בצרפת ובעיראק. במהלך המלחמה הוא נפצע 3 פעמים, לאחר תקופת החלמה ארוכה, נשלח לאגף המודיעין של אגף המלחמה, שם שימש ראש ענף המזרח הרחוק ואח"כ ראש ענף מחקר מודיעין רוסיה. ב"שיחות ורסאי" ובכל שיחות השלום שלאחר מלחמת העולם הראשונה, השתתף והיה דמות משפיעה במשלחת הבריטי. ב- 1922, הוא השתחרר מהצבא, ועלה לארץ ישראל. בין השנים 1923 ל-1931, היה יו"ר הנהלת הסוכנות היהודית והמחלקה המדינית של ההנהלה הציונית בארץ ישראל. ב- 1939 עם פרוץ המלחמה, חזר למדים ומונה להיות מפקד ההנדסה במחוז אלכסנדרייה. ב- 1940 היה קצין בינוי הנדסה ראשי של כל המתקנים של בעלות הברית בקהיר. ב- 27 לפברואר 1941 התמנה לקצין הנדסה ראשי של כוח המדבר המערבי, מדצמבר 1941, כשכוח המדבר הפך להיות הארמיה השמינית, היה לקצין הנדסה ראשי של הארמיה השמינית.

ממשימותיו של קצין הנדסה ראשי של הארמיה השמינית היו:

- א. מים - לארמיה שסדר הכוחות שלה כ- 220,000 איש, ונמצאת בתנועה במדבר.
- ב. הסוואה, כהונאה. במרחב מדברי חשוף חייבים להסוות את הכוחות ולהונות את הגרמנים.
- ג. הנחת מוקשים ופריצת השד"מים. במערכת אל עלמיין, פיקד הבריגדיר קיש כקצין הנדסה ראשי של הארמיה, על 52 פלוגות הנדסה ועוד 20 יחידות הנדסה. המשימה – לפרוץ את "גני השטן" - המכשול הגרמני, שהיה בעומק של חמישה עד שמונה ק"מ. קיש היה המפקד מאחורי פיתוח השיטות לפריצת המכשול, ארון הלוחמים, ציודם והובלתם לביצוע משימתם. הוא נהרג בואדי אל קריב ב-1943 - מערך ההגנה הגרמני האחרון בטוניסיה, רגע לפני הכרעת המלחמה בצפון אפריקה.

טנקי מורג

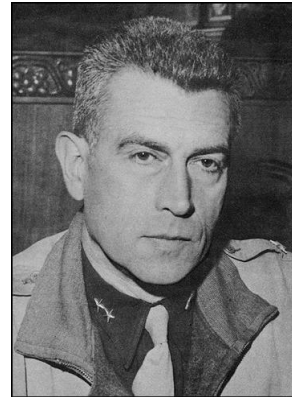

החבלנים עם מגלי מוקשים

ויקטור מירקין, שהיה מנכ"ל פיק"א בארץ ישראל וקצין מילואים בצבא צרפת. עם פרוץ המלחמה הוא התגייס לצבא צרפת. שרת בהתחלה בסוריה, כקמב"ץ של מחוז הפרת. כאשר צרפת נכנעה וכוחות וישי עלו לשלטון, הוא שוחרר, חזר לארץ והתגייס לצבא צרפת החופשית. היה מ"מ בכיבוש טוברוק, בפברואר 1942 הועלה לדרגת סרן, בתפקיד סמ"פ, ומאוקטובר 1942, היה קצין אג"מ של חטיבה מס' 2. במערכה על טוניסיה הוא תרם לשבירת הכוחות האיטלקיים במערכה. נהרג בצרפת, בנובמבר 1944, מכדור של צלף גרמני. (פרוט - בסיפורו שבאתר).

הגנרל מוריס רוז, הוביל בפועל לכניעה הסופית של קורפוס אפריקה בטוניסיה. בפברואר-מרץ 1943, במעבר קסרין בטוניסיה, בעקבות מהלך מבריק של רומל, סבלה הדיוויזיה האמריקאית הראשונה. מאלפי הרוגים, שבויים ונעדרים ולמעשה נוטרלה מהקרב, דבר שזעזע את כל הפיקוד האמריקאי. באותה עת, הוא היה ראש מטה של הדיביזיה מס' 2 ונשלח ביחד עם מפקדו לבדוק מה קרה. המשך הלחימה שאב אותו לדיביזיה 1 והוא הפך להיות ראש המטה של דיביזיה 1 בהתקפה האחרונה על טוניס, בה לקח בשבי עשרות אלפים שבויים מקורפוס אפריקה. על כך קיבל את כוכב הכסף. לאחר הלחימה בצפון אפריקה, הוא מונה להיות מפקד צוות קרב והועבר לסיציליה, לימים הגיע לדרגת מייג'ור ג'נרל, מפקד דיביזיית השריון השלישית ("חוד החנית") במערב אירופה.

אדמירל אלסברג היה קצין

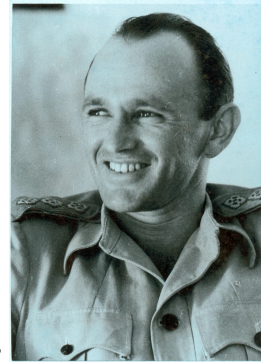
ההצלה הראשי של הצי האמריקאי. הוא זה שהצליח להוציא את כל הספינות הטבועות בנמל אלג'יר ולפתוח את הנמל, להיות נמל אספקה עיקרי של כל הזירה.

האדמירל כאהן, היה מס' 2 בצי של צרפת החופשית.

לפני המלחמה היה קצין הנדסה ימית. לאחר המלחמה הוא הפך להיות אדמירל ונשיא התעשיות הביטחוניות הצרפתיות והקהילה היהודית בצרפת.

היחידות היהודיות של היישוב, שהשתתפו בלחימה צפון אפריקה

שלמה שמיר – מפקד מתנדבי הישוב, מטעם הנהגת הישוב.

לצבא הבריטי, התגייסו כ - 30 אלף איש מהם:
כ-4500 איש, שרתו בחיל התובלה - במספר פלוגות.
כ- 4000 איש - בחיל ההנדסה.
כ - 5300 איש בחיל הרגלים (Royal East Kent Regiment- Buffs) ב- 15 פלוגות, אשר הפכו ב-1942 לשלושה גדודי הרג'ימנט הארץ ישראלי, הבסיס להקמת "הבריגדה היהודית", או בשמה המלא "החטיבה היהודית הלוחמת" (החי"ל) ב-1944.
כ- 3200 איש שרתו בחיל "החפרים" (Auxiliary Pioneers) והיו ליחידות הראשונות שגוייסו ממתנדבי הישוב, עסקו בעבודות ביצורים, במשימות אבטחה ואף סוורות. מירב שרותם היה במדבר המערבי, משם יצאו רובם, במרס 1941 ליוון. יחידותיהם פורקו באפריל 1942 והלוחמים הועברו ליחידות אחרות.
כ- 4350 מבנות הישוב התנדבו לצבא הבריטי. רובן היו מרוכזות בקהיר ובאלכסנדרייה וחלקן שרתו במחנות תל כביר וקססין - בדרך מהתעלה לקהיר.
כ- 900 איש ביחידות התותחנים - תותחים אנטי אוויריים ותותחים כבדים.
כ- 1200 איש בחימוש,
כ- 800 איש ביחידות חימוש.
בחיל האויר הבריטי היו כ-1800 איש.
בצי שרתו כ- 1100 איש, רובם במרחב אלכסנדריה (ספינקס - HMS Sphinx, פרומתאוס - HMS Prometheus, קנופוס - HMS Canopus, ס.ס.מ.ד - HMS S.S.M.D, מוסקיטו - HMS Mosquito) ותעלת סואץ (פורט סעיד, איסמעיליה, פורט פואד, פורט תאופיק ועדביה).
כ- 600 איש שרתו ביחידות נמל.
אנשים שרתו ביחידות קשר, מתרגמים, רפואה, הסוואה ויחידות יוצאות דופן כמו יחידות הקומנדו ויחידה של **LONG RANGE DESERT GROUP**.
רוב הצבא היה במצריים, שם היה המרכז הצבאי הבריטי הגדול במזרח התיכון, צומת התקשורת והתחבורה של האימפריה הבריטית. ממנה יצאו הפעילויות למזרח התיכון ולהדיפת כוחות הציר. עם ההתקדמות מערבה, לאורך המדבר המערבי, שמשו הנמלים ושדות התעופה של צפון אפריקה, כבסיסים לתקיפות ולפלישה לאירופה, מדרום.

פלוגת הפריים 602 - שרתה במרסה מטרון, מיוני 1940 ומפברואר 1941 - בטוברוק, עד מרס 1941, עת צורפה לחיל המשלוח הבריטי שיצא ליוון.

פלוגת הפריים 605 שרתה בסולום ולאחר מכן בטוברוק, מנובמבר 1940 עד מרס 1941.

פלוגת הפריים 606 שרתה במרסה מטרון שבמדבר המערבי מנובמבר 1940 עד מרס 1941.

פלוגת הפריים 603 שרתה בסולום ולאחר מכן בטוברוק, מדצמבר 1940 עד מרס 1941.

פלוגת הפריים 608 שרתה בטוברוק מינואר 1941 עד מרס 1941.

פלוגת הפריים 601 - שרתה בסולום ולאחר מכן בטוברוק, מפברואר 1941 עד אפריל 1942.

פלוגת הפריים 609 שרתה במדבר המערבי כשנה, מפברואר 1941 עד לפרוקה ב-1942.

לוחמי **קומנדו המזרח התיכון 51**, נטלו חלק במתקפה הבריטית הראשונה במדבר המערבי, כאשר חדרו למערך האיטלקי בבארדיה, שבגבול מצרים – לוב, בסוף 1940 עוד לפני שנכבש על ידי הדיביזיה האוסטרלית השישית.

גדוד חיל הרגלים הראשון של הרג'ימנט הארצישראלי אשר הורכב מהפלוגות: 10, 14, 162 ו-20. הועבר בפברואר 1944 לאזור תעלת סואץ, מצרים ונשאר שם עד להקמת הבריגדה היהודית, במחנה אל בורג', באוקטובר 1944 כשהוא ממלא תפקידי שמירה במחנות.

הגדוד השני הוקם בסוף ספטמבר 1942 והורכב מן הפלוגות, 6, 8, 124 ו-18. יצא ללוב ב-6 ביולי 1943 ולאחר תקופה החל באימונים כגדוד חי"ר במחנה אל אביאר. את צפון אפריקה עזב עם שאר יחידות הבריגדה, בנובמבר 1944.

הגדוד השלישי ב-20 בספטמבר 1944 הועבר למצרים לשטח הכינוס של הבריגדה בבורג' אל ערב, ממערב לאלכסנדריה. בנובמבר 1944 הפליג יחד עם הבריגדה לטרנטו שבאיטליה.

פלוגת הנדסה 738 הועברה למצרים, באפריל 1941, והועסקה בבניית מחנות צבאיים.

בראשית יוני 1941 היא נשלחה לאל-עלמיין, כדי להקים קו ביצורים עורפי. הקו הפך לקו העצירה ובמערכת אל-עלמיין בקיץ 1942 הופעלה הפלוגה כפלוגת הנדסת שדה ופינתה שדות מוקשים. בתוך שלושה שבועות פינתה הפלוגה שדה בן 30 אלף מוקשים בלי שום נפגע.

היחידה לסילוק פצצות - יצאה בדצמבר 1940 לאלכסנדריה כאשר היא מונה כ-35 - 30 איש. היחידה פעלה בעיקר באזור אלכסנדריה ותעלת סואץ.

פלוגת עובדי הנמלים 1039 - הפעילה נמלים בציר ההתקדמות של כוחות המחנה השמיני - טוברוק ובנגאזי במדבר המערבי. החל ממאי 1943, הועסקה בפריקת ספינות בנמלי תעלת סואץ-פורט סעיד ופורט סואץ וכן בנמלי אלכסנדריה טריפולי ובנגאזי. מנתה כ-440 איש, בראשית 1944 זכתה היחידה בפיקוד עברי - סניה סירקין.

פלוגת הנדסה 743 עסקה בהקמת קו הביצורים של תוכנית "המבצר האחרון ארץ-ישראל", ועם התרחקות החזית מן הארץ, היא נשלחה בינואר 1943 לטוברוק, כדי לשקם את הריסות הנמל ומיתקנים חיוניים אחרים בעיירה המדברית כגון בבניית בית חולים צבאי.

פלוגת הנדסה 544, שהורכבה מחשמלאים ומכונאים הייתה אחראית על התחזוקה של המחנות הבריטים באזור הדלתא, הפעילה את מערכת אספקת המים לאורך מאות קילומטרים של ציר התנועה במדבר המערבי. טפלה בתחזוקת מערכת אספקת החשמל והמים במחוז קירנייקה.

פלוגת הנדסה 745 (פלוגת "סולל בונה") בפקודו של מייג'ור **חיימוביץ'**, ממנהלי החברה, החלה את שירותה במצרים ב-1942, ובקיץ 1943 הועברה מאזור תעלת סואץ למדבר המערבי. אנשיה עסקו בהקמת מחנות, שיקום גשרים, בניית שדות תעופה והתקנת קווי מים, מטבורוק ועד טריפולי. בשלהי 1943 הוחזרה הפלוגה מטריפולי למצרים ולקראת יציאתה לאיטליה התאמנה במשימות הנדסה קרבית.

פלוגת הסוואה 1 בנתה דמאים שנועדו להטעות את האויב לקראת פתיחת המתקפה באל-עלמיין ולאחר כיבוש לוב, עסקה בפעולות הסוואה.

פלוגת מובילי המים 405 - הוקמה במצרים בשנת 1942 ובנובמבר, לאחר מתקפת בעלות הברית באל-עלמיין, הועברה ללוב. אנשי הפלוגה הבריחו לארץ נשק ממצבורי השלל באזור שירותם במדבר המערבי, בתוך מכלי המים של רכביהם. לאחר המלחמה, בתקופת היותה במצרים, סייעו חיילי הפלוגה, לפעולות המוסד לעלייה ב' במצרים, ומילאו תפקיד מרכזי במבצע הברחתם לארץ של עשרות עולים חניכי תנועות הנוער החלוציות ערב פסח תש"ו (אפריל 1946) במסווה של חיילים היוצאים לחופשת החג.

פלוגה 462 - ביוני 1942, הובילה דיביזיה אוסטרלית מסוריה, כתגבורת למערך של המחנה השמיני והשתתפה עמה בקרבות הבלימה נגד רומל בסוף יוני ובתחילת יולי 1942. בדרכם, הופצצו מן האוויר וספגו שלושה הרוגים וחמישה עשר פצועים. הפלוגה ופעלה במדבר המערבי במשך כל תקופת הקרבות באל-עלמיין והשתתפה ברדיפה ללוב. אנשיה היו מוותיקי המתנדבים, והתקופה בה שירתו בחזית אל-עלמיין עשתה אותם למקור גאווה ומופת ליחידות הובלה אחרות. פלוגה 462 היתה הפלוגה העברית הראשונה ששלחה למלטה במסגרת ההכנות לנחיתה בסיציליה, על סיפון האונייה 'ארינפורה', במסגרת שיירה בת 27 ספינות.

בשבת, ה-1 במאי 1943, הותקפה השיירה מן האוויר על ידי 12 מטוסים גרמנים. ה'ארינפורה' נפגעה ושקעה במהירות תוך ארבע דקות. התקפת האוויר נמשכה, והמטוסים הגרמניים ירו במקלעים על הניצולים במים סביב אונייה. 148 מחיילי הפלוגה נספו באסון.

פלוגת הובלה 179 בשנת 1942 שירתה הפלוגה במצרים ובמדבר המערבי. הובילה תגבורות לחזית אל-עלמיין והשתתפה ברדיפה אחרי רומל, עד טריפולי.

הלוחמים הארצישראליים, עם התג "פלסטיין" עם "המגן דוד" על משאיותיהם, גרמו לרוממות רוח ולגאווה, בקרב היהדות המקומית. הופעתם העצימה את הרצון לעלייה לארץ להגיע לארץ ישראל, ועודדה את ההעפלה. החיילים הארצישראליים, השתלבו בחינוך העברי, הם דאגו לספרים מארץ ישראל, ולימדו עמם, בבתי הספר העבריים בלוב**.

*על בסיס הרצאות הרצאותיהם של אל"מ (מיל) בני מיכלסון, האלוף שלמה שמיר ביום העיון בנושא

**להרחבה, ראה תימלול יום העיון http://www.jmww2.org/vf/ib_items/304/seminar.pdf